

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven

pieën te betrekken. We moeten durven stelling nemen naar ouders, stiefouders en overige familieleden. De organisatoren zijn erin geslaagd aanvullende visies rond het thema scheiden naast elkaar te zetten.

In dialoog over conflictscheidingen

Symposium georganiseerd door Stichting Veilige Haven.

[Utrecht, 5 februari 2016]

Beatrijs Lens-van den Berg

Het symposium 'In dialoog over conflictscheidingen' werd georganiseerd door stichting Veilige Haven. Deze stichting wil 'de cirkel van geweld doorbreken door het professionele werkveld te inspireren, te motiveren en van kennis en kunde te voorzien op het gebied van huiselijk geweld'. Professionelen van diverse pluimage namen deel aan het congres. Dat was ook de bedoeling want het symposium stond enerzijds in het teken van kennisoverdracht maar had, zoals de titel al aankondigde, ook tot doel om intersectoraal met elkaar in dialoog te komen.

Dagvoorzitter Sander van Arum (onafhankelijk expert multisectorale samenwerking bij partnergeweld, kindermishandeling en seksueel misbruik in huiselijke kring) stelde dat multisectorale samenwerking noodzakelijk is om tot een brede integrale aanpak bij de verschillende vormen van conflictscheidingen te komen. De term conflictscheiding is feitelijk een containerbegrip, te vergelijken met een lade vol dingen die oppervlakkig gezien op elkaar lijken maar heel verschillend zijn. Van Arum hoopte dat alle kennis van deze studiedag en de dialoog daarover een stap is naar een beter antwoord

Lenny Rodenburg is klinisch psycholoog, systeemtherapeut, supervisor en opleider met eigen praktijk te Bussum. E-mail: info@lennyrodenburg.nl

op deze ingewikkelde problematiek.

Ferry Ory is gepensioneerd kinderarts, senior onderzoeker en bestuurslid van stichting Veilige Haven. Hij interviewde Dorien, moeder van een dochter en al jarenlang verwickeld in een conflictscheiding. Hij verlegde de focus van problemen naar perspectief en ging ervan uit dat de geïnterviewde zelf de kennis heeft om tot verandering te komen. Dorien vertelde op indringende wijze hoe ze zich gedurende de voorbije jaren niet beschermd wist door jeugdzorginstanties, maar veel steun had aan vrijgevestigde hulpverleners. Inmiddels kan zij haar ex-partner zien als iemand die lijdt aan een psychiatrische stoornis. Zij hoopt dat er in de toekomst herstel van contact tussen vader en dochter mogelijk is. Zij wou door haar verhaal te vertellen bijdragen aan de verbetering van hulpverlening bij conflictscheidingen.

Daarna besprak Corinne de Ruiter (hoogleraar forensische psychologie Universiteit Maastricht) welke mythen er rond conflictscheidingen bestaan en hoe deze mythen ons handelen sturen. Voorbeelden daarvan zijn dat mediatie de oplossing voor conflictscheidingen zou zijn en dat beschuldigingen van kindermishandeling bij conflictscheidingen meestal vals zijn. Uit onderzoek blijkt echter dat mediatie vaak mislukt bij conflictscheidingen en dat de meeste beschuldigingen niet vals zijn. Uit haar eigen onderzoek bij dertien verschillende organisaties, in zowel de hulpverlening als de advocatuur, blijkt dat juristen over het algemeen beter op de

hoogte zijn dan hulpverleners van de empirisch-wetenschappelijke literatuur over conflictscheidingen. De Ruiter is van mening dat er veel meer forensisch-psychologische expertise nodig is bij hulpverleningsorganisaties.

Tijdens zijn lezing 'Scheiden doet LIJDEN, maar vraagt om LEIDEN' toonde Paul Vlaardingenbroek (hoogleraar personen-, familie- en jeugdrecht Universiteit Tilburg en raadsheer-plaatsvervanger in 's-Hertogenbosch) zich een begenadigd spreker. Hij legde uit hoe een heel systeem om het gezin heen polariseert en hoe de rechtelijke macht daaraan bijdraagt. Hij sprak over een meisje dat na vele gerechtelijke procedures vertelde dat de scheiding een soort tachtigjarige oorlog was. Zij zou haar hele leven lang de gevolgen van de scheiding blijven voelen, vooral bij elke belangrijke gebeurtenis en overgang in haar leven. De impact van dit gesprek op Vlaardingerbroek was voelbaar in de zaal. Hij pleitte ervoor dat grootouders wier positie nog niet bij wet verankerd is, beter gehoord moeten worden bij het tot stand komen van een ouderschapsplan. Dat is nu nog niet het geval, maar uit onderzoek is gebleken dat zij een belangrijke beschermende factor kunnen zijn. Verder is Vlaardingerbroek van mening dat de rechterlijke macht meer mogelijkheden moet krijgen om ouders te helpen in deze moeilijke fase, in plaats van onbedoeld bij te dragen aan de escalaties. Rechteren zouden in staat moeten worden gesteld meer leiding te nemen en zo ouders, kinderen en het systeem om een gezin zo goed mogelijk door deze fase te loodsen.

Howard Hurwitz, oprichter van 'The high conflict forum', een gemeenschap van rechters, advocaten, ggz-medewerkers en jeugdbeschermers in Toronto, ging dieper in op de risicofactoren van een conflictscheiding, zoals persoonlijkheidsproble-

matiek bij ouders en de carrousel van emoties waarin ouders terechtkomen. Deze carrousel is in de eerste maanden na een scheiding uitlokkend voor geweld en chronisch conflict. Hurwitz stelde dat bij 25-30% van de scheidingen er sprake is van geweld.

Er worden volgens Hurwitz door een tekort aan kennis veel slechte beslissingen genomen bij deze complexe problematiek. Vroegtijdige signalering, goede kennis van de risicofactoren en toegang tot effectieve behandeling voor ouders en kinderen zijn dus nodig. Hurwitz heeft met 'The High conflict forum' een netwerk opgezet van professionals die elkaar laagdrempelig kunnen consulteren. Daarmee is kennis vanuit de verschillende disciplines bereikbaar en beschikbaar. Net als De Ruiter pleitte hij voor gedegen waarheidsvinding en bescherming van de kinderen, alvorens verder te interveniëren. Hij eindigde zijn bevolgen betoog met de bekende uitspraak die we onder andere kennen van Haim Omer: 'It takes a village to raise a child.'

Het middagprogramma bestond uit vier parallelle sessies. Ik koos die van Janny Idsardi, familierechter in Noord-Nederland. Dit kijkje in de rechterlijke keuken was leerzaam en inspirerend. Idsardi startte met haar eigen scheidingsverhaal, waarbij ze ooit in haar dagboek had geschreven: 'De bommen bleven maar vallen.' Hiermee refereerde ze aan de heftige emoties beschreven door Hurwitz die ook familierechters tegenkomen. Idsardi pleitte voor verschillende vormen van kennis die bij familierechters aanwezig zouden moeten zijn, niet alleen over het juridische, maar ook over gespreksvoering en psychopathologie.

Idsardi worstelt met de plek van de kinderen in de juridische context en bepleitte dat er veel meer oog moet komen voor de positie van de kinderen. Ze gaf toelichting op een pilotproject met regie-

In dialoog over conflictscheidingen

rechters die een scheidingszaak van begin tot eind behandelen en meer tijd dan de reguliere rechters hebben. Zij proberen eerst de angel uit het conflict te halen in plaats van tot een (snelle) uitspraak te komen. Volgens haar moet de centrale vraag zijn 'Waar gaat het nu echt om?' in plaats van 'Waar heb ik recht op?' Regierechters in Noord-Nederland hebben tevens toegang tot een breed netwerk van hulpverlening. Deze hulpverlening wordt altijd gefinancierd, ongeacht in welke gemeente een gezin woont. Idsardi's conclusie was dat veel van deze gezinnen langdurige hulp nodig hebben om terugval te voorkomen. De hoop bestaat dat deze intensieve aanpak navolging krijgt in de rest van Nederland.

De dag eindigde met een door Van Arum soepel geleide dialoog tussen de begeleiders van de vier middagsessies, aangevuld met een vijfde groep van ervaringsdeskundigen, gescheiden vrouwen van mannen met een persoonlijkheidsstoornis. De belangrijkste conclusies waren dat waarheidsvinding en de veiligheid van kinderen en exen bij alle interventies voorop moeten staan. Eerst de feiten, dan de aanpak. Ten tweede moet de stem van kinderen beter gehoord worden. Ten slotte moet er meer zicht komen op werkzame interventies bij conflictscheidingen. Daarom is het voortzetten van de samenwerking in de driehoek tussen cliënten, professionals en

de wetenschap noodzakelijk. Net als het voortzetten van de intersectorale en multidisciplinaire dialoog en opzetten van een actieve samenwerking tussen dienst- en hulpverleners.

Werken met conflictscheidingen gaat je niet in de koude kleren zitten. Dat was voelbaar bij de sprekers en de deelnemers aan deze dag. Sommigen activistisch, anderen meer beschouwend, maar allemaal met een grote betrokkenheid op het onderwerp, zoekend naar passende antwoorden op deze ingewikkelde problematiek. Mij gaf de dag stof tot nadenken. Hoe doen wij het eigenlijk met onze groepen 'Kinderen uit de knel'? Wat moeten we nog verbeteren? Ik dacht aan de presentaties die de kinderen in de afgelopen jaren aan hun ouders gegeven hadden in onze groepsbijeenkomsten van Kinderen uit de knel. 'Doe normaal' was een opdracht die twee ouders kregen in een spel gemaakt door hun kind. In die opdracht lag ongeveer alles besloten. Ik moest denken aan de woorden van Hurwitz dat ouders geconfronteerd moeten worden met de gevolgen van hun gedag. Dit dappere kind wond er geen doekjes om. Krachtiger hadden wij het niet kunnen overbrengen.

Beatrijs Lens- van den Berg is gz-psycholoog, orthopedagoog en systeemtherapeut bij Molemann Mental Health in Almere. E-mail: Beatrijs.lens@molemann.nl.